

JAUNGOIKOAREN ITZA LITURJIAN

Eizagirre'tar Joan Gurutz

—Villaro'ko sakramentinoa—

Edonork igarri lezaioke gaurko liturji - moimentuaren elburuari: Kristauak liturjia bizi dezatela, bertatik al-dan igali edo frutu ugarie-nak atera ditzatela. Aita Santuak bein baiño geiagotan adierazi di-gute elburu au. Itzez batzutan, e. b., Pio XII'garrenak oraingo Aste San-tuari buruz itzegin zigunean: «Kristauak eleizkizun auetatik iga-li aundiagoak atera ditzaten». Sal-mutegiaren biurtze berria jakiñara-zi zigunean, orela mintzatu zitzaigun: «...emendik aurrera argia, grazia ta... ateratzearren»... Egi-tez bakarrik, bestetan: Arratsal-dean mezak emateko baimena esku-

ratu digutenean, barau orduak al-datzean, et. a.

Jaunaren Itzak ere ba-du bere to-kia liturjian. Ez dezagun, beraz, li-turji-moimentu onetan Idazteuna aaztu. Egin dezagun lan kristauak ezagutu dezaten. Egite onen garran-tzia neurtzen, *kondaira* ta *teologia* izango ditugu lagun. Ondoren, Jau-naren Itza eta Eukaristia *Alkarre-kin* jua bear dutela adieraziko dut. Ta azkenik, *ondoren* bat ate-rako.

I. *Kondaira.*

1. «Jaunaren Itza liturjian» dio-dan bakoitzean, Sarrera, Zurubiko,

Eskeintza ta Mai santuko otoitza ez ditut buruan. Ori diodanean, eguneroko mezetan irakurtzen ditugun Irakurgaia ta Berri Onari buruz ari naiz. Aueri jarraitzen dien sermoia ere, irakurritakoaren esanaiaeren adierazte bat danez, itz oien barruan sartzen dut.

2. Gaur Jaunaren Itza ta Oparia alkartuta ikusten ditugu. Ta ez gera batere arritzen. Bidezko gauza iruditzen zaigu. Elkartze onek, ordea, asiera kristaudiarekin du.

Erroma, Grezi. Babiloni ta Egipto'ko ziñezkoen (pagano) eleizetan, oparia bakarrik eskeintzen zan. Aien eleizak etziran egundo eskolak izan.

Jerusalen'go eleizan bertan ere, lareun baiño geiago eziñ zitezkean sartu. Oparia eskeintzeko egindako jauretzea zan ura. Moises'en Legea ta Igarleak, eleiz atarian edo Uriko Ate ondoan zegon enparantza aundian erakutsi oi zituzten judutarak.

3. Jesus'ek ekarri zigun aldaketa. Ark alkartu zizkigun oparia ta Jaunaren Itza. Ostegun Santu egunez. Arratsalde illun artan, Eukaristia egiñ aurretik, apaltasuna ta maitasunari buruz itzegin zien amabi bidalieri. Bere gorputza ta odola eskeiñi, ta jatera eman zizkien, urrengo. Esan bearrekoak garbi esan zizkien. «Apaiz-otoitza» deitzen dioguna esanaz, bukatu zuan aparti ura.

4. Andik aurrera beti alkarrekin juango dira. Bidalien egiñetan

ala azaltzen zaizkigu: Paulo D. itzaldi bat egiten ari omen zitzairen Troade'ko kristaueri; luze xamarra nonbait, alako batean Eutiki zeritzan mutiko bat, leioan exerita zegola, loak artu omen zun ta bera erori; oraindik arima berekiñ zuala mutillak eta, Paulok ogia ta ardoa sagaraturik, jateko eman omen zizkien entzuleeri. Justino D. onela mintzatzen zaigu: «Eguzki-eguna, deitzen diogun egunean, urikoak toki baten batzen gera ta, astia dugunean, Bidalien Gomutakiak ta Igarleak irakurtzen ditugu... Ondoren otoitzak egitera altxatzen gera gu, auek bukatutakoan ogia ta ardoa urakiñ eskeintzeko». Paulok jokabide berdiña adierazten digu zenbait tokitan.

5. Guk Idazteuna irakurtzen dugunean, ez dugu aiek bezela egiten. Emendik pixkat, andik beste pixkat, orrelakoa izaten da gure Idazteunaren irakurtzea Aiek artzen zuten Idazteuna ta atzo nun irakurtzeari laga, andik asten ziran urrungo egunean: «asieratik bukaeraño irakurtzen zuten, Jokabide onen berri Agustin Deunak ematen digu: «Nere eskuetan ikusten duzuten Jon Deunaren Berri Onetik asko entzun duzute... entzun orain arretaz, ondoren datorren au»...»

Irakurri ondoren, gotzaiak edo apaizak itzaldi bat egiten zien, irakurritakoaren esanaia ondo artu zezaten. Sortaldeak sermolari bikaiñak sortu zitun. Origenes'en berreun itzaldi ezagutzen ditu gure gi-

zaldiak. Gaiñera, Itun Zar eta Berrria osorik esplikatatu omen zitun bere itzaldietan. Ara emen, Eleizaren izleri onena izandako Krisostomo Deunaren itzaldiak: 140'tik gora Itun Zarrari buruz; 90 Matai'ri buruz; Lukas'i buruz 88; 63 B. Egiñai buruz; itzaldi onenak Pauloren eskutitzari buruz egindakoen artean arkituko ditugu: 250 ta auetatik 32 Erromatarrai zuzendutakoari buruz.

Sartaldean, Agustin Deunaren «Enarrationes in Psalmos» ta bere 124 «Tractatus in Joannem» arkitzen ditugu; Gergorio Aundiak «Expositio in Beatum Job»'ez gaiñera, beste asko egin zitun.

Aitatutakoak eleiz gizonak ditugu. Baiña, prakadunen (seglar) artean ere amaika aitatu ditzakegu Idazteuna ondo ezagutzen zutenak. Ara emen izen batzuk: Aristides, Justino D., Atenagoras, Minuzio Peli, Laktanzio, t. a.

Antziñakoak orrelako garrantzia eman zioten Idazteunari.

II. Teolojia.

Lenengo kristauen bizimoduak arreta ematen zien sinisgabeeri. «Begira nola maite diran» zioten, arrituta. Martirien sinismen sendoa etzitzaiei inñundi ere buruan sartzen. Estuasun eta bearren neurrian Jaunaren grazia, esan oi dugu. Ta aieri ere etzitzaiei paltako: etsaien erasoak gogorak baziran, Jaunaren grazia etsaien indarren

neurrian zijoan, Baiña, sinismen ta maitasun aren *sustrai*a, etzazu zaltzarik eguki, Idazteuna zan. Emendik sortzen da galdera: Nundik nora Idazteunak olako indarra?

I. Batek baiño geiagok, indar orren iturria literaturan ta izlarien mintzo ederrean ikusi izan dute. Bigarren aukeretan danak Krisostomo ta Austin. Ala izan balira, beste izen batzuk iritxiko ziran gure belarrietara. Itz moteleko amaika arkitu zitezkean ordun ere, gaur bezelaxe.

Idazteunaren ele-ederra etzan gauza ondoren aiek ekartzeko. Mintzaera polita liburu santuaren alde baten baiño geiagotan arkitu dezakegu. Paulo Deunak goi-goitiko esanak ba-ditu, Joan'enean gogalpen sakonak arkitu izan ditugu Isaias'en olerti politik amaikari arreta eman dicte, Jeremi'ren orri-alde batzuk ezta dariote. Ez dago, ordea, Idazteun guzia orrela idatzia. «Jakintsuen jakinduriak» Paulo'ren itza eskastzat zeukan: «...guk, berriz, Kristo gurutzatua aldarrikatzen dugu, juduentzat tupustarri, elendarentzat tentelkeri». Apolo'ren itz landua atsegingarriago zitzaieen askori, Paulo'rena baiño. Austin Deunari gertatzen zitzaiona gertatuko zitzaieen beste askori: «Beraz, Liburu Sainduak nolako ete ziran aztertzea erabaki nizun... Izkera arrunta, esankizun autu, izkutapean emana... Kikero aundiarekin alderatzeko kaxkarregia iruditu zitzaidan». Ta Anburusi

gizon santuak Isaias irakurtzeko agindu zionean: «Nik, ordea, lenengo irakuraldia ez ulertzen eta gaiñerakoa olakoa zala ustez, gero-ko utzi nuan».

2. Homero, Platon, Dante, Shakespeare ta olakoak bai elertia! Ala ere, Idazteuna aiña aldiz ez da argitaratu idazle aurtako baten liburu-rik. Esiz bestaldeko aldizkari bat eskuan nuala onela irakurtzen nuan lengo batean: Idazteuna aiña ateratakorik ez dala? Kenpis'en «Antz-bidea»'k darraikiola; Dante'ren «Divina Comedia» datorrela irugarren; ta Cervantes'en «El Quijote», laugarren. Zergatik ote liburu danen artean Idazteuna nagi? *Jaungoikoaren Itza* dalako.

Ez dut esan Jaunaren Itza an dagonik, Jaunaren Itza dala baño. Gizonaren izkeran idatzia dago. Ala ere, an arkitzen duguna Jaunak idaztea nai izandako guztia ta bakarra besterik ez da. Ta au da len aitatutako Idazteunaren indarraren sorburua. «Jainkoaren itza, bizi, eragintsu ta sorbatz biko edozein ez-pata baiño sarkorragoa bait-da; gogo ta adimena. txunku ta miñak sakailtzeko ainbatekoa, ta biotzeko oldotz ta asmoak bereizteko zorrotza», orrelako itzakin neurtzen du Paulo'k indar ori.

Sakramentuak indarra «beren eragiñez» dutela, esan oi da. Idazteunak ere orrela ote duan, baten batek esan du. Zortzigarren sakramentua, deitu ere bai. Ez da, ordea, ori egia.

Gizonen itzen indarra austen duan beste Itz orren eragiña, ikuskarria izan da zenbait santuen bizitzan. Austin larri ta estu zebillen «ar, irakur, ar, irakur» itzak entzurnarte. «Ez ian-edanean, ez mozkorkerian, ez oeko lizunkerietan, ez eletan eta bekaizkerian; iauntzi ezazue Jesukristo gure Jauna, ta ez axola aragiaren lizunkeriz» zioten itzak irakurritakoan, zion: «Ez nuan geiago irakurri ez bearrik ere». Anton Deunak, berari zuzendutako itzak zirala, uste izan zun onako auek: «Oa, sal etzak ditukanak, emazkiek landerreri, eta badekek altxorra zeruan; ator ta iarraikit». Ta bakardadera ezkutu zan. Prantxisko Deunak, «ez artu urrerik, ez dirurik, ez makillik, ez aldagarririk»... irakurtzean, bear-tasun osoan Kristo'ri jarraitzea erabaki zuan.

Idazteunaren indar ori etzaigu beti aiñ garbi azalduko. Ala ere, beti izango du Jaunaren Itzak gizonarenak ez duan zerbait, Paulo berak dionez: «Jainkoak idarakitako idazti aro adiñan ere da irakasteko, akar egiteko, azterteko ta zuzenbidean azteko».

3. Gizonak okerbidetik zuzenera ekartzeko, itsueri bide zuzena erakusteko, pekataria bide zuzenean jartzeko, zalantzan dabillena sendotzeko, illun dabillena alaitzeko, atsekabez inguratuak pozteko, itz eragokiagoak nun arkituko ditugu Idazteunean baiño?

III. *Jaunaren Itza ta Eukaristia.*

1. Jaunaren Itzak indar bereizi bat duala esan dugu. Indar ori aundiago egin diteke. Nola? Eukaristiarekin alkartuta.

Eleizan, Jaunaren Itza arreata aundiagorekin entzuten dugu. Izan ere, Itz orren egillea aldaretik begira daukagu. Gaiñera, bata bestea- ren anparua, bata besteen alkartzea onuragarri zaigu.

Baiña batez ere, mezarekin batera dijoanean egiten da aundiago indar ori. Asten da meza. Meza-emaillekin batera, kristauak bere utsegiteak aitortzen ditu «Kirie'n» Jaunari laguntza eskatzen dio. Otoitz xamurrak errezatzen ditu gero. Ze sarrera polita, Jaunaren Itza entzuteko! Orain Jaunaren Itza ez da lur etzean eroriko, lur landuan baiño. Jaunaren Itza entzun du, ta oparia eskeintzera doa. Ontan entzun duan Itza du lagun: sinismena pixtu egin baidio, itxaropena sendotu ta maitasuna aunditu. Obetogo nola gertu zitekean kristaua, «opari garbia, opari santua, opari itzalgabea» eskeintzera?

2. Eukaristiaren ta Jaunaren Itzaren elkartze au, apaizak ez bezate alperrik galdu. Aste guzian lanean ibilli da gizona: etxetik lantegira, lantegitik etxera. Artzaiak ez du izan aste guzian bere ardiakin itzegiteko aukerarik. Or datorzkio igandean auek meza entzutera. Abagune au artzaiak galtzen badu, noiz erakutsi bear die Jaunaren

Itza? Egun artan irakurritako Berrri Onen zatiaren esanaia adierazi bezaio bere artaldeari. Ala aginduta bai dago.

3. Jaunaren Itzari garrantzi geiegi ematen ari naizela, pentsa lezake baten batek. Ez al-litzake milla aldiz obe, Jaunari opari eder bat eskeintzen saiatzea, erriari bere itza erakusten saiatzea baiño?

Erantzun au datorkit lenen burura: Eleiza, Gogo Gurena gidari duala, orrela jokutzen ari da, beraz... Baiña, au da arrazoizko erantzuna: Ezazu pentsa liturjiaren elburua, Jaunari oparia eskeintzea bakarrik danik. Au du elburu nagusia, ez ordea, bakarra. Gizonak zeruratzea ere, bere egitetan sartzen baita. Gaiñera, Jaunaren Itza arretaz entzutea, bere ordekoaren egotik Itzaren esanaia ondo ulertzea, ez al-da bera opari ederra?

Bata bestea- ren lagun dira biak. Jaunaren Itza entzunaz, oparia eskeintzeko gertutzen gera. Jaunak Idazteunaren bitartez esan diguna betetzeko, ez dugu Eukaristia aiñako lagunik. Ez ditzagun bada guk sakabanatu.

IV. *Jaunaren Itzaren ta Sakramentuaren banatzaille.*

1. Orainarte esandakoetatik ondoren bat ateratzen dut: apaizak oparia eskeiñi ta sakramentuak banatu bakarrik ez duala egin bear. Jaunaren Itza ere zabaldu bear duala. Bigarren eginkizun au betetzen

ez luken apaizagatik au esan bear-ko genduke: olako apaiza, apaiz erdizka litzakela bakarrik.

Liturji-moimentuak eziñ aaztu Idazteuna. Lan au lagata, beste gauzetan ari balitz, ez bai genioke barakatuko... Azkenengo Aita Santuak orregatik itzegin digute ainbeste, gai oni buruz.

Leon XIII'garrenak egin zigun lenengo deia, bere «Providentissimus Deus» idazki nagusian. Apaizgaieri Idazteuna irakurtzeko, ikasteko, bere esanaia ondo ulertzeko esaten zigun, egunen batean, apaiz izatera iritxitakoan, Jaunaren Itza bear bezela zabaldu genezan. Pio X'garrenak lan asko egitea pentsatzen zun gai onetan, Etzuan nai aiaña asti eguki. Pio XI'garrena, aurretik Bendikto bezela, saiatu zan berak asitako lanak bukatzen. Pio XII'garren «Divino afflante Spiritu» idazki nagusia, ez da aitatu gabe uzteko modukoa.

2. Lan onetan, Joan XXIII'garrena atzean geldituko ote zaigu?

«Eleizaren egite danak ditugu maite, baina batez ere, Liburu Santua zabaltzeko ta ezagutuarazteko egiten diran lanak ditugu gogoko... Anai maiteak, ez al-da apaizaren egite nagusia, Itun bietako dotriña

erakustea ta zabaltzea? Aurreneko Eleiz-gurasoak zer izan ziran batez ere, Idazteunaren berri emaille ezta?» Orrelakoak esan zizkien Idazteunaren XVI'garren astea Erroma'n ospatu zuteneri. Besterik ez dugu bear, Erroma'k Liburu Santuari ze garrantzi damaion jakiteko.

«Kristoren Antz-bideak» bi mai aitutzen dizkigu Ara nola: «Nere gorputzaren espetxe ontan nagoño, bi zertxo etsitzen ditut nai ta naiezko: janaria ta argia... Bi aukerak gabe eziñ ondo bizi nindeke: Jainkoaren Itza, nere animaren argi baita ta zure Otamena, ogi bizigarri. Esan diteke bi aukerak Donearen altxorraren ezker-eskuinetan jarritako bi mai dirala. Bata opamai deuna, ogi santua, ots: Kristoren Gorputz ederra daukan maia. Bestea, berriz, Jainkoaren Legeko maia, ikasbide santua gorde, sineste zuzena erakutsi ta estalkiaren barrene-raiño, Guren-Gurena dagon tokiraiño, zuzen eramaten dun bidea».

Inguratu gaitezen, kristauok, mai auetara; ta apaizak eskuratu bezaitute gure animaren argi dan «Jaunaren Itza» ta ogi bizigarri dan «Eukaristia».